

PREZES
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
W KATOWICACH

40-024 Katowice, ul. Powstańców 41a
Tel./Fax (0-32) 256-46-96, Tel/Fax (0-32) 255-26-47, Tel. /Fax (0-32) 255-44-04
E-mail: katowice@uokik.gov.pl

Katowice, dn.31.01.2001r.

RKT-565/03/00/MK

DECYZJA nr RKT-02/2001

I. Na podstawie art.104 k.p.a oraz art.8 ust.1 w związku z art.4 ust.4 ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz.U. z 1999r. Nr 52, poz.547 ze zmian. Dz.U. z 2000r. Nr 31, poz. 381, Dz.U. z 2000r. Nr 60, poz.704), po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego wszczętego na wniosek Pana Ryszarda W. właściciela Zakładu Usług Pogrzebowych „Charon” w Głubczycach przeciwko Panom Zbigniewowi Sz. i Romanowi H. prowadzącym Zakład Usług Pogrzebowych w Głubczycach oraz spółce „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. w Głubczycach, w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **nakazuje się zaniechania** stosowania praktyki monopolistycznej polegającej na przyznaniu przez „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. Panom Zbigniewowi Sz. i Romanowi H. wyłączności na kopanie grobów, budowę, montaż i demontaż nagrobków, ekshumacje, użytkowanie kaplicy pogrzebowej, otwieranie grobowców do pochówku, na cmentarzu będącym własnością Gminy Głubczyce, co jest porozumieniem polegającym na ograniczeniu dostępu do rynku przedsiębiorcom nie objętych porozumieniem.

II. Na podstawie art.104 k.p.a oraz art.8 ust.1 w związku z art.5 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz.U. z 1999r. nr 52, poz.547 ze zmian. Dz.U. z 2000r. nr 31, poz. 381 , Dz.U. z 2000r. nr 60, poz.704), po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego wszczętego na wniosek Pana Ryszarda W. właściciela Zakładu Usług Pogrzebowych „Charon” w Głubczycach przeciwko Panom Zbigniewowi Sz. i Romanowi H. prowadzącym Zakład Usług Pogrzebowych w Głubczycach, w imieniu

Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **nakazuje się zaniechania** stosowania przez Panów Z.Sz. i R.H.-Zakład Usług Pogrzebowych w Głubczycach, praktyki monopolistycznej polegającej na niedopuszczaniu Pana Ryszarda W. i innych przedsiębiorców do wykonywania czynności kopania grobów, budowy, montażu i demontażu nagrobków, ekshumacji, użytkowania kaplicy pogrzebowej, otwierania grobowców do pochówku, na cmentarzu będącym własnością Gminy Głubczyce, przez co Panowie Z.Sz.i R.H., przeciwdziałają ukształtowaniu się warunków do powstania i rozwoju konkurencji.

III. Na podstawie art.104 k.p.a oraz art.8 ust.1 w związku z art.5 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz.U. z 1999r. nr 52, poz.547 ze zmian. Dz.U. z 2000r. nr 31, poz. 381 , Dz.U. z 2000r. nr 60, poz.704), po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego wszczętego na wniosek Pana Ryszarda W. właściciela Zakładu Usług Pogrzebowych „Charon” w Głubczycach przeciwko spółce „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. w Głubczycach, w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **nakazuje się zaniechania** stosowania przez „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. w Głubczycach praktyki monopolistycznej polegającej na przyznaniu Panom Zbigniewowi Sz. i Romanowi H. wyłączności na kopanie grobów, budowę, montaż i demontaż nagrobków, ekshumacje, użytkowania kaplicy pogrzebowej, otwieranie grobowców do pochówku, na cmentarzu będącym własnością Gminy Głubczyce, przez co „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. w Głubczycach przeciwdziałają ukształtowaniu się warunków do powstania i rozwoju konkurencji.

IV. Na podstawie art.14 ust.1 ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz.U. z 1999r. nr 52, poz.547 ze zmian. Dz.U. z 2000r. nr 31, poz. 381 , Dz.U. z 2000r. nr 60, poz.704), w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **nakłada się** na Pana Zbigniewa Sz. i Romana H.–prowadzących Zakład Usług Pogrzebowych w Głubczycach karę pieniężną w wysokości 3.700 PLN (słownie: trzy tysiące siedemset złotych) płatną do budżetu państwa.

V. Na podstawie art.14 ust.1 ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz.U. z 1999r. nr 52, poz.547 ze zmian. Dz.U. z 2000r. nr 31, poz. 381 , Dz.U. z 2000r. nr 60, poz.704), w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **nakłada się** na „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. w Głubczycach karę pieniężną w wysokości 17.350 PLN (słownie: siedemnaście tysięcy trzysta pięćdziesiąt złotych) płatną do budżetu państwa.

Uzasadnienie

W dniu 29 sierpnia 2000r. do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Katowicach (zwany dalej organem antymonopolowym) wpłynął wniosek Pana Ryszarda W. prowadzącego Zakład Usług Pogrzebowych „Charon” w Głubczycach, dotyczący wszczęcia postępowania antymonopolowego przeciwko Panom Zbigniewowi Sz., Romanowi H. prowadzącym Zakład Usług Pogrzebowych w Głubczycach. Z uzasadnienia w/w wniosku wynikało, iż spółka „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. w Głubczycach, której Gmina Głubczyce przekazała administrowanie cmentarzem komunalnym, podpisała z Panami Z.Sz. i R.H. umowę, która zagwarantowała im wyłączność na wykonywanie wszystkich usług cmentarnych tj.: kopanie grobów, budowa grobowców, ekshumacje, wynajem kaplicy cmentarnej,

montaż i demontaż nagrobków w przypadku ponownego pochówku, otwieranie grobowców do pochówku. Żadnej z w/w usług nie może wykonywać na terenie cmentarza firma Pana R.W. ani też żaden inny przedsiębiorca. Uregulowania zawarte w w/w umowie pozwalają Panu R.W. na wykonywanie usług na terenie cmentarza komunalnego, związanych tylko z tzw. asystą pogrzebową. Zdaniem wnioskodawcy możliwość świadczenia pozostałych usług na terenie cmentarza, powinna być zapewniona tak jak i w innych gminach na terenie województwa opolskiego, wszystkim podmiotom prowadzącym działalność na terenie miasta i gminy Głubczyce.

Organ antymonopolowy w dniu 09.10.2000r. wszczął przeciwko spółce „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. w Głubczycach oraz Panom Zbigniewowi Sz. i Romanowi H. – Zakład Usług Pogrzebowych w Głubczycach postępowanie antymonopolowe w sprawie nakazania zaniechania stosowania praktyk monopolistycznych polegających na przyznaniu wyłączności na kopanie grobów, budowę, montaż i demontaż nagrobków, ekshumacje, wynajem kaplicy pogrzebowej, otwieranie grobowców do pochówku, na cmentarzu będącym własnością Gminy Głubczyce, co może być praktyką monopolistyczną określoną w art.4 pkt 4 oraz art.5 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz.U. z 1999r. nr 52, poz.547 ze zmian. Dz.U. z 2000r. nr 31, poz. 381).

W odpowiedzi na wszczęcie postępowania administracyjnego Panowie Z.Sz. i R.H. stwierdzili, iż podpisanie umowy z „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. nastąpiło w drodze negocjacji. Możliwość wykonywania usług kopania grobów, ekshumacji oraz budowy grobowców przez tylko jedną firmę, wynika z konieczności zachowania ostrożności przy wykonywaniu tego typu prac na cmentarzu. Możliwość uszkodzenia w czasie wykonywania tych prac innych nagrobków oraz wynikająca z tego odpowiedzialność uzasadniają fakt, aby usługi te wykonywała tylko jedna firma.

Takie też stanowisko zajęła w ustosunkowaniu się do wszczęcia postępowania „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. Spółka ta stwierdziła, iż z racji możliwości uszkodzenia nagrobków, usługi cmentarne powinny być wykonywane tylko przez jedną firmę. Natomiast usługi pogrzebowe mogą być prowadzone przez każdy zarejestrowany zakład pogrzebowy, z ograniczeniem czynności dotyczących kopania grobów, budowy grobowców. Każdy zakład pogrzebowy może na terenie cmentarza prowadzić ceremonię pogrzebu. Ograniczenia obejmują jedynie czynności związane z kopaniem grobów, budową grobowców oraz ekshumacją zwłok. Ponadto spółka stwierdziła, iż w okresie administrowania cmentarzem przez R.W., posiadał on również wyłączność na wykonywanie usług cmentarnych.

Pan Ryszard W. nie zgodził się z twierdzeniem, iż w okresie administrowania cmentarzem w latach 1991-1996 posiadał on wyłączność na wykonywanie pewnego rodzaju usług i inne firmy mogły budować grobowce na terenie cmentarza. Ponadto „Usługi Komulane” Sp. z o.o. w trakcie postępowania stwierdziła, iż w okresie 2-letnim tj. 1996-1998 , również Pan R.W. mógł po uzgodnieniu z administratorem wykonywać usługi kopania grobów.

Organ antymonopolowy ustalił co następuje:

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz.U. z 1996r. Nr 13, poz. 74) jednym z zadań własnych gminy

jest zaspokojenie potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie spraw cmentarzy gminnych. Gmina Głubczyce, która jest właścicielem cmentarza komunalnego przekazała zadania związane z administracją tego cmentarza jednoosobowej spółce Gminy, która została utworzona w dniu 01.01.1996r. W latach 1991-1996 administratorem cmentarza komunalnego był Pan Ryszard W. Umową nr 1/96 z dnia 22 grudnia 1996r. (karta nr 26), spółka „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. przekazała Panu Zbigniewowi Sz. i Romanowi H. prowadzenie działalności na terenie cmentarza komunalnego w zakresie usług pogrzebowych. Zgodnie z zapisami tej umowy, zakład Panów Szymczyk i Hauptman został zobowiązany do utrzymania czystości i porządku na terenie cmentarza. Ponadto zgodnie z § 3 tej umowy, firma Panów Sz. i H. miała prawo do kopania grobów, formowania mogił, prowadzenia ceremonii pogrzebowych, budowy grobowców i nagrobków, ekshumacji zwłok. W treści umowy nie dokonano ścisłego rozgraniczenia danych usług na usługi cmentarne i pogrzebowe. Z treści § 9 tej umowy wynika, iż usługi pogrzebowe na terenie miasta mogą wykonywać inne zakłady pogrzebowe, z wyłączeniem czynności dotyczących kopania i porządkowania grobów. Taki zapis w umowie zapewnił de facto Panom Sz. i H. wyłączność na świadczenie usług kopania i porządkowania grobów na terenie tego cmentarza. Ponadto w regulaminie Cmentarza Komunalnego w Głubczycach (karta nr 48), w pkt.3 zapisano, iż „Usługi cmentarne związane z pochówkiem takie jak: kopanie grobu, budowa grobowca, ekshumacja zwłok, demontaż i montaż nagrobków, wynajem kaplicy cmentarnej z obsługą lub bez, wykonuje wyłącznie zakład pogrzebowy świadczący usługi na terenie cmentarza”, tj. zakład Panów Sz. i H.

Wskutek tej umowy, inne zakłady pogrzebowe mogły na terenie cmentarza komunalnego, świadczyć tylko usługi związane w asystą pogrzebową, do momentu złożenia trumny w grobie. Pozostałe czynności związane z chowaniem zmarłych tj. kopanie grobów, otwieranie grobowców, budowa grobowców, montaż i demontaż grobowców oraz ekshumacje, co wynika z informacji przedłożonych przez strony postępowania, mogła wykonywać tylko firma Panów Sz. i H.

Organ antymonopolowy zważył co następuje:

I. Do stwierdzenia stosowania praktyki z art. 4 pkt 4 ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów, konieczne jest udowodnienie przedsiębiorcom objętym porozumieniem, ograniczenia dostępu do rynku lub eliminowania z rynku przedsiębiorców nie objętych tym porozumieniem.

Artykuł 4 ustawy antymonopolowej wymienia przykładowo jakie zachowania przedsiębiorców na rynku można uznać za porozumienia pomiędzy przedsiębiorcami. Porozumienia o jakim mowa w art.4 ust.4 ustawy, może być zawarte zarówno przez konkurentów na danym rynku, jak przez kolejnych uczestników obrotu gospodarczego. Przejawem zawarcia takiego porozumienia jest istotne ograniczenie konkurencji na rynku np. poprzez zawarcie pomiędzy przedsiębiorcami umów zawierających klauzule wyłączności. Jednakże wyłączność sprzedaży określonych towarów lub usług nie jest sama przez się praktyką monopolistyczną. Aby można mówić, iż zawarcie w umowie takiej klauzuli jest niedozwolone, konieczne jest wykazanie, iż prawo do wyłączności ogranicza dostęp do rynku innym przedsiębiorcom.

Jak wskazano to wcześniej, Gmina Głubczyce przekazała administrowanie cmentarzem spółce „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. , która to umową z dn.22.12.1996r. nr 1/96 przekazała utrzymanie cmentarza Panom Sz. i H. Poprzez zapisy w tej umowie

oraz w regulaminie cmentarza komunalnego, iż usługi związane z pochówkiem takie jak: kopanie grobu, budowa grobowca, ekshumacja zwłok, montaż i demontaż nagrobków oraz wynajem kaplicy cmentarnej, może na terenie tego cmentarza świadczyć tylko ten podmiot, przyznała Panom Sz. i H. prawo do wyłączności na świadczenie tych usług. W efekcie czego pozostałe zakłady pogrzebowe w tym i zakład Pana R.W. zostały pozbawione możliwości świadczenia tego rodzaju usług na cmentarzu, a ich działalność poprzez takie zapisy zawarte w umowie 1/96 oraz w regulaminie, została ograniczona do możliwości tzw. asysty pogrzebowej tj. do momentu złożenia trumny w grobie. W efekcie zawartej umowy pomiędzy „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. a Z.Sz. i R.H., została konkurentom Panów Z.Sz. i R.H.- w tym i Panu Ryszardowi W., ograniczona możliwość świadczenia usług na terenie cmentarza komunalnego w porównaniu do zakresu działalności Z.Sz. i R. H.

Gmina, a także i spółka „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. były uprawnione do przekazania innemu podmiotowi zarządu cmentarzem. Jednak przekazanie pewnych zadań innemu przedsiębiorcy nie powinno skutkować ograniczeniem konkurencji, poprzez zawarcie w umowie zapisu, przyznającego jednemu przedsiębiorcy wyłączności prawa do kopania grobów, budowy nagrobków itd. Zawarcie w umowie takiego zapisu skutkuje na rynku ograniczeniem dostępu do prowadzenia działalności tj. świadczenia tych usług na cmentarzu komunalnym innym zakładom pogrzebowym, w tym i Panu R.W. Ponadto taki zapis w umowie, pozbawia klientów tj. rodziny zmarłych prawa wyboru firmy, która może dokonać wykopania grobu a także i budowy nagrobka. Uzasadnia to zarzut uczestnictwa „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. w Głubczycach oraz Panów Zbigniew Sz. i Roman H. prowadzących Zakład Usług Pogrzebowych w Głubczycach w porozumieniu monopolistycznym o jakim mowa w art.4 ust.4 ustawy antymonopolowej.

W ocenie organu antymonopolowego względy organizacyjne oraz ewentualnej odpowiedzialności za szkody powstałe w trakcie wykonywania prac związanych z kopaniem, budową i demontażem grobów, nie uzasadniają przyznania prawa do wykonywania tych praw tylko jednemu przedsiębiorcy. Kwestia naprawienia powstałych szkód przez przedsiębiorcę, który tę szkodę wyrządził oraz inne kwestie organizacyjne i techniczne w tym także i kwestia odpłatności za korzystanie z urządzeń cmentarza, mogą zostać uregulowane w drodze oddzielnej umowy pomiędzy każdym z przedsiębiorców wykonujących te usługi na terenie cmentarza a administratorem.

Tym samym zdaniem organu antymonopolowego uzasadnione jest stwierdzenie w pkt.I. sentencji decyzji, stosowania przez „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. w Głubczycach oraz Panów Z.Sz. i R.H. prowadzących Zakład Usług Pogrzebowych w Głubczycach, praktyk monopolistycznych o jakich mowa w art.4 pkt.4 ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów.

II. Przesłankami koniecznymi do stwierdzenia stosowania przez Panów Z.Sz. i R.H. praktyki monopolistycznej z art.5 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów jest oprócz posiadania przez przedsiębiorcę pozycji dominującej, udowodnienie przeciwdziałania ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania bądź rozwoju konkurencji.

Zdaniem organu antymonopolowego pod względem geograficznym rynek właściwy w tej sprawie należy ograniczyć do terenu danego cmentarza komunalnego. Decyduje o tym przesłanka substytutowości cmentarza wyznaniowych i

komunalnych po stronie popytu. Zdaniem organu antymonopolowego taka substytucyjność cmentarzy jest bardzo niska. Decydują o tym takie przesłanki jak lokalizacja cmentarza, wola osoby zmarłej, wyznaniowy charakter cmentarza, groby innych zmarłych. Dlatego też zdaniem organu antymonopolowego oraz zgodnie z orzecznictwem Sądu Antymonopolowego (sygn. akt Ama 28/99, wyrok z dnia 14 lipca 1999r.) za uzasadnione należy przyjąć, iż rynek właściwy pod względem geograficznym w tej sprawie stanowi teren cmentarza komunalnego zarządzanego przez panów Sz. i H.

Na cmentarzu tym są wykonywane dwa rodzaje usług tj. usługi cmentarne oraz usługi pogrzebowe.

Zdaniem organu antymonopolowego w zakres usług cmentarnych wchodzi usługi związane z zarządzaniem i utrzymaniem cmentarza, jak np. utrzymanie czystości i porządku na cmentarzu, odśnieżanie, prowadzenie księgi cmentarnej, utrzymanie urządzeń na cmentarzu, nadzór nad korzystaniem z cmentarza. Tak więc są to usługi związane tylko i wyłącznie z utrzymaniem cmentarza.

Natomiast rynek usług pogrzebowych dotyczy usług związanych z kopaniem grobów, montażem i demontażem grobów, budową grobowców, ekshumacją zmarłych, asystą pogrzebową, przewozem zwłok i ich przygotowaniem.

Takie stanowisko organu antymonopolowego w kwestii podziału obu rynków, jest zgodne ze stanowiskiem Sądu Antymonopolowego zawartym w wyroku z dnia 14 lipca 1999r. (sygn. akt. Ama 28/99).

Obydwa rynki są ze sobą powiązane pod względem strukturalnym. Gmina będąc właścicielem cmentarza posiada monopol prawny na rynku świadczenia usług cmentarnych. Poprzez przekazanie spółce „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. zadań związanych z administracją cmentarza, Spółka ta uzyskała pozycję monopolistyczną na tym rynku. W efekcie podpisania umowy 1/96, pozycję taką posiada również na rynku usług cmentarnych przedsiębiorstwo Panów Sz. i H. Przedsiębiorca ten zgodnie z zapisami zawartymi w umowie 1/96 stał się zarządcą tego cmentarza, a więc jako jedyny może świadczyć usługi cmentarne. Wobec czego do Panów Sz. i H. odnoszą się rygory o jakich mowa w art.5 ust.1 ustawy antymonopolowej (patrz. wyrok SA z dn.14.07.1999r. , sygn. akt XVII Ama 28/99).

Zgodnie z wspomnianą umową 1/96, a w szczególności zgodnie z § 3 tej umowy Panowie Sz. i H. mogą świadczyć również na tym cmentarzu usługi pogrzebowe. Jak wynika z informacji przekazanych przez strony postępowania, na terenie cmentarza komunalnego usługi pogrzebowe mogą również świadczyć i inni przedsiębiorcy tj. Pan R.W. oraz zakłady pogrzebowe z innych pobliskich miejscowości. Wobec czego na rynku usług pogrzebowych Panowie Z.Sz., R.H. oraz Pan R.W. działają w warunkach konkurencji.

Na rynku usług pogrzebowych, podpisując z Gminą umowę nr 1/96 Panowie Sz. i H. uzyskali wyłączność na czynność kopania grobów, demontaż i montaż nagrobków. Fakt ten znajduje potwierdzenie w korespondencji złożonej przez strony postępowania (karty nr 1,4,13,21,25,46,50). W efekcie czego Panowie Sz. i H. uzyskali monopol na świadczenie części usług pogrzebowych (m.in.kopanie grobów i budowa grobowców), a działalność Pana Ryszarda W. i innych przedsiębiorców, na cmentarzu komunalnym została znacznie ograniczona do m.in. transportu zwłok oraz asysty pogrzebowej. Zostali oni natomiast pozbawieni możliwości wykonywania części usług pogrzebowych związanych z budową nagrobków i kopaniem grobów.

W rozpatrywanym przypadku ze strony Panów Sz. i H. praktyką z art. 5 ust. 1 pkt 1 było niedopuszczanie Pana R.W. i innych przedsiębiorców, do wykonywania

czynności kopania grobów, budowy nagrobków itp. z powołaniem się na uzgodnienia zawarte w umowie z „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. Działania Panów Sz. i H. zapobiegały utworzeniu na terenie cmentarza warunków do rozwoju konkurencji. Wskutek podpisanej przez nich umowy, przyznającej wyłączność na świadczenie pewnych usług pogrzebowych tylko Panom Sz. i H., uległa ograniczeniu działalność na tym rynku m.in. Pana R.W. Poprzez uregulowania zawarte w umowie, pozycję monopolistyczną na rynku usług cmentarnych, zarządca przeniósł na rynek usług pogrzebowych. Strony umowy a więc także Panowie Z.Sz. i R.H., naruszyły w ten sposób, zasadę wolnej konkurencji na rynku usług pogrzebowych, gdyż powinno zostać umożliwiające zlecenie wykonania usługi m.in. kopania grobu i budowy nagrobka, dowolnemu, wybranemu przez klienta przedsiębiorcy, a nie narzuconemu w umowie nr 1/96. Przyznanie prawa wyłączności, do wykonywania części usług pogrzebowych Panom Sz. i H., jest barierą wejścia na ten rynek innych konkurentów. Panowie Sz. i H. będąc monopolistą na rynku usług cmentarnych mają możliwość wpływania na stan konkurencji, na rynku usług pogrzebowych gdzie też prowadzą działalność, gdyż są jedynym przedsiębiorcą mogącym wykonywać kompleksową usługę pogrzebową. Posiadają więc przewagę nad pozostałymi przedsiębiorcami-zakładami pogrzebowymi, nie posiadającymi takich możliwości. Odmawiając innym przedsiębiorcom m.in. prawa kopania grobów, Panowie Sz. i H. nadużyli zatem swojej pozycji rynkowej. Zdaniem organu antymonopolowego nie ma prawnych ani żadnych innych racjonalnych powodów aby w zakresie wykonywania takich usług jak: kopanie grobów, budowa nagrobków i pozostałych działań wynikających z sentencji decyzji, Panowie Sz. i H. w związku z zawartą z „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. umową, nie spotykali się z konkurencją ze strony innych przedsiębiorców. Eliminacja konkurentów z rynku powinna odbywać się przy użyciu uczciwych zasad konkurencji tj. poprzez poprawę jakości świadczonych usług lub kształtowanie korzystnych dla klientów cen, a nie poprzez kreowanie nakazów administracyjnych, czym w rozważanym przypadku jest przyznanie Panom Sz. i H. prawa wyłączności do wykonywania części usług pogrzebowych. Dlatego też zdaniem organu antymonopolowego poprzez uregulowania zawarte w umowie Panowie Sz. i H. stworzyli barierę wejścia na rynek wykonywania części usług pogrzebowych innym konkurentom. Tym samym przedstawione powyżej zachowania Panów Sz. i H. przeciwdziałają ukształtowaniu się na rynku usług pogrzebowych warunków do powstania i rozwoju konkurencji.

III. Przesłankami koniecznymi do stwierdzenia stosowania przez „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. praktyki monopolistycznej z art.5 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów, jest oprócz posiadania przez przedsiębiorcę pozycji dominującej, udowodnienie przeciwdziałania ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania bądź rozwoju konkurencji.

Zdaniem organu antymonopolowego pod względem geograficznym rynek właściwy w tej sprawie należy ograniczyć do terenu danego cmentarza komunalnego. Decyduje o tym przesłanka substytutywności cmentarzy wyznaniowych i komunalnych po stronie popytu. Zdaniem organu antymonopolowego taka substytutywność cmentarzy jest bardzo niska. Decydują o tym przesłanki określone przez organ antymonopolowy w pkt.II uzasadnienia tej decyzji. Dlatego też rynkiem geograficznym w tej sprawie jest teren cmentarza komunalnego zarządzanego przez panów Sz. i H.

Na cmentarzu tym są wykonywane dwa rodzaje usług tj. usługi cmentarne oraz usługi pogrzebowe. Zakres poszczególnych usług wchodzących w zakres usług cmentarnych i pogrzebowych został przedstawiony przez organ antymonopolowy w

pkt.II uzasadnienia tej decyzji. Takie stanowisko organu antymonopolowego w kwestii podziału obu rynków, jest zgodne ze stanowiskiem Sądu Antymonopolowego zawartym w wyroku z dnia 14 lipca 1999r. (sygn. akt. Ama 28/99).

Gmina będąc właścicielem cmentarza posiada monopol prawny na rynku świadczenia usług cmentarnych. Poprzez przekazanie spółce „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. zadań związanych z administracją cmentarza, Spółka ta uzyskała pozycję monopolistyczną na tym rynku. Nie utraciła tej pozycji przekazując zarządzanie cmentarzem Panom Z.Sz. i R.H. w umowie 1/96. „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. podpisując z Panami Sz. i R.H., umowę nr 1/96, przekazali tym przedsiębiorcom wyłączność na czynność kopania grobów, demontaż i montaż nagrobków i inne wymienione w sentencji decyzji usługi. Fakt ten znajduje potwierdzenie w korespondencji złożonej przez strony postępowania (karty nr 1,4,13,21,25,46,50). Wobec czego przekazali wyłączność na wykonywanie pewnego rodzaju usług pogrzebowych Panom Sz. i H. Tak więc zarówno do Panów Z.Sz. i R.H. jak i do „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. odnoszą się rygory o jakich mowa w art.5 ust.1 ustawy antymonopolowej (patrz. wyrok SA z dn.14.07.1999r. , sygn. akt XVII Ama 28/99).

W efekcie zawarcia przez „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. umowy z Panami Sz. i H., przedsiębiorcy ci uzyskali monopol na świadczenie części usług pogrzebowych (m.in.kopanie grobów i budowa grobowców). Tym samym przedsiębiorcy Ci opanowali całkowicie wykonywanie pewnych usług pogrzebowych. Natomiast działalność Pana Ryszarda W. i innych przedsiębiorców, na cmentarzu komunalnym została znacznie ograniczona do m.in. transportu zwłok oraz asysty pogrzebowej. Został on natomiast pozbawiony możliwości wykonywania części usług pogrzebowych związanych z budową nagrobków i kopaniem grobów.

Tak więc, ze strony „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. praktyka polegała na zajęciu przez administratora cmentarza stanowiska zawartego w korespondencji z R.W., potwierdzającego przyznanie w umowie 1/96, wyłączności na wykonywanie pewnych usług na cmentarzu komunalnym, Panom Sz. i H.

Działania „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. zapobiegły utworzeniu na terenie cmentarza warunków do rozwoju konkurencji. Wskutek podpisanej przez obie strony umowy, przyznającej wyłączność na świadczenie pewnych usług pogrzebowych tylko Panom Szymczyk i Hauptman, uległa ograniczeniu działalność na tym rynku Pana R.W. i innych zakładów pogrzebowych. Poprzez uregulowania zawarte w umowie, pozycję monopolistyczną na rynku usług cmentarnych administrator przeniósł na rynek usług pogrzebowych. Strony umowy a więc także „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. , naruszyły w ten sposób, zasadę wolnej konkurencji na rynku usług pogrzebowych, gdyż klientowi powinno zostać umożliwione, zlecenie wykonania usługi m.in. kopania grobu i budowy nagrobka, dowolnemu, wybranemu przez siebie przedsiębiorcy, a nie narzuconemu w umowie nr 1/96. Przyznanie przez „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. prawa wyłączności, do wykonywania części usług pogrzebowych Panom Sz. i H. jest barierą wejścia na ten rynek innych konkurentów. „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. podpisując z Panami Sz. i H. umowę nr 1/96, wpłynęły na stan konkurencji, na rynku usług pogrzebowych. W efekcie zawartej umowy Z.Sz. i R.H. uzyskali przewagę nad swoimi konkurentami, gdyż są jedynym przedsiębiorcą mogącym wykonywać kompleksowa usługę pogrzebową. Skutkiem czego „Usługi Komunalne” Sp.z o.o. wpłynęły na stan konkurencji na rynku usług pogrzebowych w ten sposób, iż przyznały w w/w umowie wyłączność na wykonywanie części usług pogrzebowych tylko jednemu przedsiębiorcy. Zdaniem organu antymonopolowego nie ma prawnych ani żadnych innych racjonalnych powodów aby w zakresie wykonywania takich usług jak kopanie grobów, budowa nagrobków oraz pozostałych usług wymienionych w sentencji decyzji, Panowie Sz. i H. w związku z zawartą z

„Usługi Komunalne” Sp. z o.o. umową, nie spotykali się z konkurencją ze strony innych przedsiębiorców. Tym samym „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. stworzyły barierę wejścia na rynek wykonywania usług pogrzebowych w zakresie wykonywania usług np. kopania grobów lub też budowa nagrobków, Panu R.W. i innym przedsiębiorcom, będącym konkurentami Panów Sz. i H. na rynku usług pogrzebowych. Taką też barierę napotka każdy nowy przedsiębiorca chcący wejść na rynek usług pogrzebowych w Głubczycach.

Przedstawione powyżej zachowania „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. przeciwdziałają ukształtowaniu się na rynku usług pogrzebowych warunków do powstania i rozwoju konkurencji.

IV. Artykuł 14 ust.1 ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz.U. z 1999r. nr 52, poz.547 ze zmian. Dz.U. z 2000r. nr 31, poz. 381 , Dz.U. z 2000r. nr 60, poz.704), przewiduje, iż w decyzjach wydanych na podstawie art.8 ust.1 i 3 oraz art.9 w/w ustawy, stwierdzających stosowanie przez przedsiębiorcę praktyki monopolistycznej i nakazującej jej zaniechania, Prezes UOKiK może ustalić karę pieniężną płatną do budżetu państwa.

W punkcie I i II sentencji tej decyzji, organ antymonopolowy na podstawie art.8 ust.1 w/w ustawy, nakazał zaniechania stosowania praktyk monopolistycznych polegających na posiadaniu przez Panów Zbigniew Sz. i Roman H. wyłączności na kopaniu grobów, budowę, montaż i demontaż nagrobków, ekshumacje, wynajem kaplicy pogrzebowej, otwieranie grobowców do pochówku, na cmentarzu będącym własnością Gminy Głubczyce, co w ocenie organu antymonopolowego jest praktyką monopolistyczną określoną w art.4 ust.4 oraz 5 ust.1 pkt 1 w/w ustawy.

Stwierdzenie stosowania praktyki monopolistycznej oznacza, iż stosujący praktykę doprowadził do trwałych zmian na rynku niemożliwych do osiągnięcia bez stosowania praktyk monopolistycznych, narażając jednocześnie konkurentów na niepowetowaną szkodę (wyrok Sądu Antymonopolowego sygn. akt XVII Amr 74/94). Nałożenie kary pieniężnej ma być sankcją za stosowanie praktyk monopolistycznych, które są konsekwencją nadużycia pozycji dominującej na rynku co wskazano w pkt. II oraz I sentencji decyzji.

Nałożenie kary ma charakter prewencyjny ale równocześnie i represyjny, gdyż z jednej strony powinno spowodować zaprzestanie stosowania w przyszłości praktyk określonych w art.4 pkt 4 oraz art.5 ust.1 pkt 1 ustawy antymonopolowej a także powinno być sankcją za naruszenie przepisów ustawy i nadużycie pozycji monopolistycznej na rynku.

Stosowane przez Pana Zbigniewa Sz. i Romana H.- właścicieli Zakładu Usług Pogrzebowych w Głubczycach, wyżej opisanych praktyk monopolistycznych, które są konsekwencją zajmowania przez tego przedsiębiorcę pozycji monopolistycznej na rynku usług cmentarnych i pogrzebowych, spowodowały ujemne skutki na rynku. Pozbawienie Pana R.W. oraz innych konkurentów, możliwości wykonywania usług kopania grobów, budowy, montażu i demontażu nagrobków, ekshumacji, użytkowania kaplicy pogrzebowej, otwierania grobowców do pochówku, na cmentarzu będącym własnością Gminy Głubczyce, ograniczyło możliwości działania tych przedsiębiorców na rynku usług pogrzebowych. Z.Sz. i R.H. naruszyli zasadę wolnej konkurencji na rynku usług pogrzebowych, gdyż poprzez zawarcie porozumienia z „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. uniemożliwili wykonanie usługi m.in. kopania grobu i budowy nagrobka, dowolnemu, wybranemu przez klienta przedsiębiorcy m.in. R.W.

Posiadanie prawa wyłączności na wykonywanie powyższych usług spowodowało powstanie bariery wejścia na ten rynek innych konkurentów.

Tak więc stosowanie przez Pana Zbigniewa Sz. i Romana H. praktyk monopolistycznych o jakich mowa w art.4 pkt 4 oraz art.5 ust.1 pkt 1 spowodowało na rynku świadczenia usług pogrzebowych ujemne skutki dla konkurencji a w wyniku jej braku również i dla konkurentów.

Zgodnie z art.14 ust.1 Prezes Urzędu może ustalić karę pieniężną w wysokości 100% przychodu w rozumieniu art.2 pkt 10 ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów. Wobec czego organ antymonopolowy mógł nałożyć na Panów Zbigniewa Sz. i Romana H. karę w maksymalnej wysokości 37.018,5 PLN, natomiast postanowił o nałożeniu kary w wysokości 3.700 PLN tj. około 10% kary maksymalnej.

Wysokość nałożonej kary została zmiarkowana. Kara pieniężna została ustalona w wysokości znacznie poniżej kary maksymalnej jaką zgodnie z przepisami w/w ustawy mógł nałożyć organ antymonopolowy. Zdaniem organu antymonopolowego kara w takiej wysokości spełnia rolę represyjną, czyli jest sankcją finansową za naruszenie przepisów ustawy antymonopolowej, a także i prewencyjną gdyż może zapobiec stosowaniu w przyszłości praktyk monopolistycznych określonych w tej ustawie.

V. Artykuł 14 ust.1 ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów, przewiduje, iż w decyzjach wydanych na podstawie art.8 ust.1 i 3 oraz art.9 w/w ustawy, stwierdzających stosowanie przez przedsiębiorcę praktyki monopolistycznej i nakazującej jej zaniechania, Prezes UOKiK może ustalić karę pieniężną płaconą do budżetu państwa.

W punkcie I i III sentencji tej decyzji, organ antymonopolowy na podstawie art.8 ust.1 w/w ustawy, nakazał zaniechania stosowania praktyk monopolistycznych polegających na przyznaniu przez „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. Panom Zbigniewowi Sz. i Romanowi H. wyłączności na kopanie grobów, budowę, montaż i demontaż nagrobków, ekshumacje, użytkowanie kaplicy pogrzebowej, otwieranie grobowców do pochówku, na cmentarzu będącym własnością Gminy Głubczyce, co w ocenie organu antymonopolowego jest praktyką monopolistyczną określoną w art.4 ust.4 oraz 5 ust.1 pkt 1 w/w ustawy.

Stwierdzenie stosowania praktyki monopolistycznej oznacza, iż stosujący praktykę doprowadził do trwałych zmian na rynku niemożliwych do osiągnięcia bez stosowania praktyk monopolistycznych, narażając jednocześnie konkurentów na niepowetowaną szkodę (wyrok Sądu Antymonopolowego sygn. akt XVII Amr 74/94). Nałożenie kary pieniężnej ma być sankcją za stosowanie praktyk monopolistycznych, które są konsekwencją nadużycia pozycji dominującej na rynku co wskazano w pkt. I oraz III sentencji decyzji.

Nałożenie kary ma charakter prewencyjny ale równocześnie i represyjny, gdyż z jednej strony powinno spowodować zaprzestanie stosowania w przyszłości praktyk określonych w art.4 pkt 4 oraz art.5 ust.1 pkt 1 ustawy antymonopolowej a także powinno być sankcją za naruszenie przepisów ustawy i nadużycie pozycji monopolistycznej na rynku.

Stosowane przez „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. , wyżej opisanych praktyk monopolistycznych, które są konsekwencją zajmowania przez tego przedsiębiorcę pozycji monopolistycznej na rynku usług cmentarnych i pogrzebowych w zakresie

usług związanych z kopaniem grobów oraz ich budową, montażem i utrzymaniem, spowodowały ujemne skutki na rynku, które organ antymonopolowy przedstawił w treści uzasadnienia pkt. IV sentencji tej decyzji. Tak więc stosowanie przez „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. praktyk monopolistycznych o jakich mowa w art.4 pkt 4 oraz art.5 ust.1 pkt 1 spowodowało na rynku świadczenia usług pogrzebowych ujemne skutki dla konkurencji i konsumentów

Zgodnie z art.14 ust.1 Prezes Urzędu może ustalić karę pieniężną w wysokości 100% przychodu w rozumieniu art.2 pkt 10 ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów. Wobec czego organ antymonopolowy mógł nałożyć na „Usługi Komunalne” Sp. z o.o. w Głubczycach karę w maksymalnej wysokości 173.566,6 PLN, natomiast postanowił o nałożeniu kary w wysokości 17.350 PLN tj. około 10% kary maksymalnej.

Wysokość nałożonej kary została zmiarkowana. Kara pieniężna została ustalona w wysokości znacznie poniżej kary maksymalnej jaką zgodnie z przepisami w/w ustawy mógł nałożyć organ antymonopolowy. Zdaniem organu antymonopolowego kara w takiej wysokości spełnia rolę represyjną, czyli jest sankcją finansową za naruszenie przepisów ustawy antymonopolowej, a także i prewencyjną gdyż może zapobiec stosowaniu w przyszłości praktyk monopolistycznych określonych w tej ustawie.

Biorąc powyższe pod uwagę orzeczono jak w sentencji.

Kary pieniężne należy wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NPB o/o Warszawa 10101010-7878-223-1

Od niniejszej decyzji służy odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Antymonopolowego za pośrednictwem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Katowicach, w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia decyzji.

DYREKTOR DELEGATURY
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów w Katowicach

ALICJA KRAL